

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra HAANDBOG I VERDENSHISTORIEN. Nyaarstiden

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 639.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-grundtvig07val-shoot-idm140245214362080/facsimile.pdf> (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

Det Syttende Aarhundrede

til Sort*). Hermed fordømde Jesuiter-Skolen sig selv, som ethvert Lys, der erklærer sig selv for Mørke i grunden, og lægger nu ovenikøbet Skolen for Kulsvier-Troen af al Magt an paa at skærpe Opmærksomheden, drøfte og redegjøre Alt hvad den berører, da er den vitterlig falsk.

Spørge vi nu endelig, hvad Hensigten kunde være med en saakaldt »Kirke-Skole,« der dog hverken vilde reformere efter Skriften, eller være Plante-Skole for de Kirkelige Embedsmænd, da seer man let, at enten maatte Jesuiterne, som i en Daarekiste, holde Skole blot for Skoleholdets egen Skyld, eller de maatte have meget verdslige og egennyttige Hensigter. Vel søgte nu Jesuiterne at giendrive alle Beskyldninger for Egen nytte med deres Armod's-Løfte, der hverken tillod de enkelte Medlemmer eller hele Ordenen at have nogen Eiendom, men dels gik der Syn for Sagn i alle de prægtige Skoler og Collegier, de opførte og beboede, at de lægede kun med »Armod's-Løftet,« og dels er Herskesyge en ligesaa slet Skole-Grund som Penge-Gjerrighed, og en Skolemester-Stand, der vil skattes, lønnes og vare evindelig, ikke for Nyttens men for sin egen Skyld, er altid et tilbunds egennyttigt Selskab.

At nu disse Skolemester-Nykker ogsaa hos Protestanterne var meget almindelige i det Syttende Aarhundrede, maa vistnok indrømmes, og de lade sig ingensteds forsvare, men hos Protestanterne, hvor man troede, at de døde Sprog var Nøgelen til Skriften, og Skrift-Klogskab Nøgelen til himmerig, der kunde man dog ganske ærlig indbilde sig, at Latin-Skolen skulde beherske alle menneskelige Forhold, da derimod Jesuiterne, der fraskrev sig alle Embeder i Kirken, og Skole-Væsenet al Indflydelse paa Salighedens Sag, enten maatte være store Tosser, eller vente selv at høste Fordeel af en Oplysning, der i Kirken kun skulde tjene til at forsvare Mørket og i Skolen til at giere deres Læremaade herskende over hele Verden.

Saa grundslet var det Syttende Aarhundredes Jesuitisme, som en med Flid gravet bundløs Afgrund for alt i Sandhed Kirkeligt, Folkeligt og Videnskabeligt, altsaa for alt Men-

*) *Lejo las canonisereðe Andagtsbog (Æseritia spiritalia) jesuitisk Ud-gave Antwerpen 1635. S. 141. Denique ut ipsi Ecclesie Catholice omnino unanimas conformesque sinus, siquid, quod oculis nostris apparet album, nigrum illa esse defenderit, debemus iidem, quod nigrum sibi, pronuntiare.* [O: Overhovedet saa samföende og overensstemmende med den katolske Kirke, at hvis den hævder, at noget er sort, som for vore Øjne synes hvidt, saa bør vi ligeledes forkynde, at det er sort.]